

КУЛЬТУРОЛОГІЧНІ РОЗВІДКИ

DOI: <https://doi.org/10.51209/platform.1.11.2025.229-248>

УДК 7.06;7.091

Олександр Вікторович ЯКОВЛЕВ,

доктор культурології, професор,
Київська муніципальна академія
естрадного та циркового мистецтв,
Київ, Україна,
e-mail: yalikdeveloper@gmail.com,
ORCID: 0000-0002-5881-0861

Світлана Юріївна ШМАН,

кандидат культурології,
Київська муніципальна академія
естрадного та циркового мистецтв,
Київ, Україна,
e-mail: cv_mku1234@ukr.net,
ORCID: 0000-0002-6658-1288

**ДІАЛОГ НАУКОВО-МИСТЕЦЬКИХ ПОКОЛІНЬ ЯК
ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРНОГО КАПІТАЛУ
УКРАЇНИ**

Анотація. У статті розглянуто реалізацію науково-мистецького діалогу між поколіннями в Україні як засобу формування культурного капіталу. Розкриваються теоретико-методологічні засади дослідження діалогу в контексті сучасної наукової парадигми цілісного та системного знання з обґрунтуванням його ролі як інтегральної частини соціальних і культурних процесів. Аналізується поняття діалогу як дієвого інструменту формування культурного капіталу, виявляються механізми його впливу на передачу знань, цінностей та досвіду

учасниками комунікації. Досліджується процес накопичення культурного капіталу через діалог поколінь, розкриваються способи осмислення та адаптації досвіду старших поколінь молодшими для забезпечення сталого розвитку суспільства. Висвітлюється темпоральні та просторові аспекти діалогу як ключового механізму трансляції культурного капіталу при з'ясуванні їх впливу на міжгенераційну комунікацію та культурний обмін. Характеризується діалог науково-мистецьких поколінь як засіб акумуляції різних складових культурного капіталу, включаючи когнітивні структури, традиції, навички, мистецькі досягнення та соціальні практики. Визначається роль діалогу у стимулюванні критичної рефлексії культурних цінностей молодшими поколіннями, розкривши його потенціал у забезпеченні адаптивності культури та ініціюванні інноваційних процесів для збагачення культурного капіталу. Обґрунтовується значення діалогу як імпульсу для креативності новітніх культурних форм на основі досвіду попередніх поколінь, підкреслюється його внесок в інноваційний розвиток культури та збагачення культурного капіталу нації у часовій перспективі.

Ключові слова: діалог, науково-мистецькі покоління, культурний капітал.

Вступ. У сучасних гуманітарних науках спостерігається зростаючий інтерес до питань діалогу поколінь, що зумовлено поглибленням фрагментації суспільства, викликані стрімкими технологічними, соціальними та інформаційними трансформаціями. Зазначені процеси призводять до формування розбіжних ціннісних орієнтацій та комунікаційних стилів спілкування представників різних вікових груп. У цьому аспекті особливої значущості набуває загроза міжгенераційних розривів, що виникають через недостатність або

неефективність діалогу. Відсутність порозуміння може провокувати конфлікти та призводити до втрати соціальної цілісності. Критично важливим у цьому контексті є дослідження ролі діалогу як ключового механізму передачі культурного капіталу. Знання, цінності, традиції та досвід, накопичені попередніми поколіннями, становлять важливий ресурс для розвитку суспільства. Втрата цього зв'язку через відсутність діалогу несе загрозу збіднення культурного надбання та втрати цінних знань і вмій.

З огляду на викладене, наукове дослідження форм діалогу як інструменту формування культурного капіталу в сучасних умовах є своєчасним та має визначальну методологічну значущість для забезпечення соціальної когезії та сталого розвитку суспільства.

Постановка проблеми. В умовах динамічних суспільних трансформацій та міжгенераційних диференціацій актуалізується проблема оптимізації комунікативної взаємодії між різними поколіннями. Недостатнє розуміння специфіки світоглядних конструктів, ціннісних пріоритетів і комунікативних практик різних вікових груп може спричиняти явище відчуження, інтерференцію в процесах комунікації та ускладнювати трансляцію культурного досвіду. Таким чином, проблема дослідження полягає у теоретико-методологічному обґрунтуванні ефективних форм діалогу поколінь як інструменту формування та збереження культурного капіталу в контексті сучасного суспільства. Недостатня концептуалізація теоретичних та практичних аспектів зазначеної взаємодії детермінує необхідність поглибленого наукового аналізу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У сучасній науці багатовимірність діалогу висвітлені в дослідженнях М. Шелера [9], що поєднує елементи діалектики, логіки, аксіології, психології;

Х.-Г. Гадамера [9], що базуються на принципах герменевтики та визначають культурологічні інтерпретації діалогічного мислення; М. Гайдеггера [9] – з точки зору екзистенціалізму; Е. Кассіра – висвітлюють історію розвитку культур. Ці наукові праці відрізняються різним ступенем розробленості, але в сукупності забезпечують необхідну можливість розгляду проблем теорії діалогу в сучасній науці.

Варто підкреслити, що дослідження українських науковців, які безпосередньо зосереджуються на розкритті потенціалу діалогу в контексті розвиваючого навчання, є відносно нечисленими. У науковому дискурсі щодо означеної проблематики особливої уваги заслуговує колективна монографія «Діалог мистецько-педагогічних поколінь України середини ХХ – першої чверті ХХІ століть» [2]. Зазначена праця, в якій О. Комісаров, О. Маркова та В. Шульгіна застосовують методологію діалогу, акцентує на його практичній значущості в контексті інтеракції між науковими та мистецькими генераціями. Аналіз дослідників зосереджено на постатях, що репрезентують вагомий внесок у розвиток музикознавчої, культурологічної та мистецтвознавчої думки в Україні. Водночас, залишаються поза межами розгляду питання цільової спрямованості та результативності окреслених діалогів. У цьому контексті набуває особливої актуальності наукове дослідження впливу діалогічних практик на процеси формування та трансляції культурного капіталу.

У контексті теоретичних засад дослідження культурного капіталу вагоме значення мають праці П. Бурдьє та його інтелектуальних попередників, зокрема Г. Беккера [1], Л. Вітгенштейна [9], К. Леві-Стросса [9], М. Мерло-Понті [9] та інших. В Україні також спостерігається активізація наукового інтересу до

проблематики ефективного формування, розвитку та раціонального використання культурного капіталу, що відображено у працях вітчизняних дослідників, серед яких Л. Діденко [5] та В. Кондрашова-Діденко [5], М. Колотило [4], О. Назаренко та П. Назаренко [6], О. П'ятницька [7] та інші.

Зважаючи на актуальність налагодження міжкультурної комунікації та консолідації учасників культурного процесу в умовах сучасності, особливої значущості набуває дослідження діалогу як засобу встановлення взаєморозуміння та зближення. Вивчення потенціалу діалогу, його культурних і соціальних функцій, сприяє розробці новітніх підходів до формування культурного капіталу.

Метою даної статті є дослідження діалогу як інструменту формування культурного капіталу шляхом виявлення його методичних можливостей як апробованого часом способу розвитку когнітивних процесів, що сприяє прийняттю оптимальних рішень у складних ситуаціях.

Виклад основного матеріалу. Звернення до діалогу як об'єкта наукового аналізу та спроби його концептуалізації мають глибоке коріння в античній філософській парадигмі. В античний період діалог постає як специфічна форма організації дискурсу, що фундується на принципах евристичного пошуку істини та когнітивної генерації знання; у середньовічній схоластичній традиції він трансформується у питально-відповідну структуру, експлікуючи догматичну релігійну проблематику. Епоха Ренесансу характеризується реінтерпретацією діалогу як комунікації між людиною та божественним, артикулюючи антропоцентричні, політико-правові й етичні дилеми, а також репрезентуючи наукові адвенти та епістемологічні зрушення. У період Нового часу спостерігається акцентуація дидактичних функцій діалогу та зростання

інтересу до креативної індивідуальності, що знаходить рефлексію в літературних текстах (наприклад, у творчості К. Віланда). У XIX-XX ст. діалог розглядається в онтологічному контексті, розкриваючи особливий модус людського буття як екзистенційної діалогічної зустрічі суб'єкта та іншого («Я» і «Ти», «Я» і «Інший»), а також як інтеркультурний діалог, що аналізується в контекстуальному співвідношенні та з урахуванням персонального виміру («я» – «слово», «я» – «текст» як когнітивно-комунікативна подія). Крім того, діалог постає як автономний літературний жанр та як засіб інтерактивної комунікації між індивідами. У XXI ст. діалог еволюціонує до розуміння як складної соціальної інтеракції, що передбачає оригінальність авторських інтенцій та їхню герменевтичну інтерпретацію.

Людська цивілізація з моменту її генези функціонує в межах діалогічних відносин. Діалог постає як найбільш експліцитна форма комунікації та як інтегративний результат комунікативної взаємодії. Діалог відкриває індивіду шлях до верифікації істини, забезпечує його суб'єктність, надаючи йому право голосу та легітимізуючи його. Вільний вибір, артикульований відповідно до особливостей когнітивної сфери індивіда та інтересів соціуму (етносу, нації, держави), через діалогічні структури сприяє соціальній аперцепції, формуючи толерантність та повагу до плюралізму критеріїв вибору інших.

Комунікація в межах суб'єкт-об'єктних відносин може бути кваліфікована як інтеракція, що характеризується як універсальна форма кореляції феноменів, яка реалізується в їхній взаємній трансформації. Окремі дослідники ідентифікують партнерську інтеракцію – діалог, як комунікативний процес, позбавлений імперативності та заснований на паритетній взаємодії двох і більше осіб. У контексті семантичного аналізу діалогу

можна виокремити два домінуючі напрями. З одного боку, діалог інтерпретується як форма або спосіб артикуляції інформації, обміну когнітивним контентом. Представники іншого напрямку акцентують на формуванні певного типу особистості та розвитку сфери інтерперсональних і міжсуб'єктних відносин. В. Шульгіна артикулює тезу про можливість діалогу між індивідами, які перебувають на ідентичному рівні цивілізаційного розвитку та об'єднані, *inter alia*, певною аксіологічною системою.

Діалог є своєрідним дзеркалом людських інтеракцій (А. Шопенгауер), репрезентуючи розгалужену типологічну палітру, що включає діалог-інтригу, блокуючий діалог, діалог поблажливості, фамільярний, інтимний та інші його різновиди.

Л. Озадовська слушно зауважує, що діалог як система пов'язаних між собою суперечливих думок є глибокою взаємодією, яка покладена в основу розуміння гуманітарних наук. Дослідниця, пояснюючи особисту сторону діалогу, наголошує, що для змістового діалогу потрібно готувати його учасників. Насамперед, потрібно, щоб вони хотіли спілкуватися. Спілкування між різними поколіннями означає взаємну терпимість, здатність розуміти іншого (не вважати його чужим), повагу до його цінностей та поглядів. По-друге, діалог – це обмін почуттями та думками, тому учасники повинні вміти спілкуватися та слухати [9, с. 107]. Отже, діалог будується на моральних правилах і вмінні спілкуватися.

Час і простір є важливими аспектами для розуміння діалогу. Сучасний світ, де наукові та мистецькі традиції поширюються в часі й просторі, вимагає нових підходів до спілкування. Технології діалогу повинні враховувати різницю в часі (наприклад, різні етапи розвитку науки та культури) та в просторі (різні культури, які можуть мати різні способи спілкування).

Розуміння часових аспектів означає, що спілкування між поколіннями має бути з повагою до історії та розвитку наукових і мистецьких ідей. Технології діалогу допомагають у цьому, організовуючи обговорення, орієнтуючись у часі та забезпечуючи передачу знань між поколіннями.

Врахування просторового аспекту діалогу означає, що люди з різних регіонів і культур повинні мати можливість обмінюватися ідеями, навіть якщо вони суттєво відрізняються. Сучасні технології (наприклад, онлайн-платформи) дозволяють це робити, незалежно від місця перебування. Це створює можливості для культурної та наукової співпраці в сучасному світі.

Отже, дослідження діалогу як складного феномену, що охоплює історичні, філософські, комунікативні та психологічні аспекти, органічно вписується в сучасну наукову парадигму цілісного та системного знання. Якщо в межах класичної науки розуміння цілого часто виводилося з аналізу його складових частин, то постнекласичний підхід наголошує на взаємозумовленості цілого та його елементів, де властивості окремих компонентів розкриваються через розуміння динаміки системи в цілому. Саме така холистична перспектива дозволяє дослідити діалог не лише як окремий комунікативний акт, а як інтегральну частину ширших соціальних і культурних процесів, де узгодженість і нерозривність зв'язків між учасниками та контекстами відіграють вирішальну роль. У цьому контексті особливої актуальності набуває дослідження того, як діалогічні практики впливають на формування та трансляцію культурного капіталу, адже саме через взаємодію та обмін знаннями, цінностями й досвідом відбувається акумуляція та відтворення культурного надбання суспільства.

Концепт культурного капіталу на сучасному етапі розвитку наукового знання міцно інтегрований у систему

філософських, гуманітарних, соціокультурних та інших галузей. Його інкорпорація в науковий та філософсько-соціокультурний дискурс засвідчила становлення нової парадигми в розумінні природи людини та суспільства, ролі культури й науки. Соціологічна акцентуація культурного капіталу отримала значний науковий розвиток як у працях П. Бурдьє [2, с. 107], так і в дослідженнях інших авторів, які відзначили значний евристичний потенціал застосовуваного концепту та пов'язаних із ним феноменів не лише в соціологічному, але й у ширшому контексті соціально-гуманітарних і культурологічних дисциплін.

Зокрема, Л. Гаррісон окреслив витоки культурологічного підходу до цього поняття, показуючи, на відміну від П. Бурдьє, що дана форма капіталу може, окрім універсальних проявів (інкорпорована, об'єктивована, інституціоналізована форми культурного капіталу), мати й специфічні прояви, пов'язані з тим, що одне й те саме знання, предмет мистецтва, наукові чи освітні регалії, залежно від культури, по-різному оцінюються залежно від тієї чи іншої регіональної, індивідуальної тощо культурної особливості. Л. Гаррісон наполягає, що культура діалогу має значення у всьому. Тому культурний капітал розуміється ним як ключовий фактор у відношенні людського та соціального капіталів, без якого зрозуміти різні аспекти, що впливають на їхній розвиток, неможливо [12].

Досить сильною є позиція наукової спільноти щодо концептуалізації культурного капіталу через категорії освіти, інтелекту та знань. О. Попик характеризує культурний капітал як багатство у формі знання або ідей, яке підтримує статус носіїв цього знання. Залежно від носія елементів культурного капіталу, науковець виділяє культурний статус індивіда та культурний статус держави загалом. Розвиваючи ідеї П. Бурдьє про те, що культурний

капітал впливає на професійне просування після закінчення вищої школи, а також на академічну успішність, можна припустити, що діалогічність може бути розглянута як форма накопичення культурного капіталу [8, сс. 7-8].

Українські дослідники Олександр та Павло Назаркіни трактують культурний капітал як здобуте у практичній діяльності надбання у вигляді освіченості, інтелектуальних, морально-ціннісних і соціальних характеристик, що втілюються у професійній компетентності людини і можуть забезпечити їй додаткові доходи та привілеї. Культурний капітал, за їхнім визначенням, легітимізує професійні статуси, ролі та владу, підтримуючи встановлений суспільний порядок. Одним з основних каналів відтворення культурного капіталу є система освіти, де відбувається засвоєння культурного капіталу і отримання академічних кваліфікацій.

Таким чином, накопичення культурного капіталу можна уявити як процес передачі знань та досвіду. Старші покоління накопичують багатий досвід, що включає не тільки знання в конкретних сферах (мистецтво, наука, ремесло), а й життєві уроки, етичні та моральні принципи. Завдяки діалогу з молодшими поколіннями, цей досвід може бути осмислений і адаптований до сучасних умов, що дозволяє створити міцний фундамент для розвитку суспільства.

Обґрунтування необхідності діалогу як інструменту акумуляції культурного капіталу в темпоральному та просторовому вимірах може бути проаналізовано на основі емпіричних даних із різних ракурсів. Однією з таких перспектив є проблема міжгенераційного діалогу, що детально розкривається в колективній монографії «Діалог мистецько-педагогічних поколінь України середини ХХ – першої чверті ХХІ століть» [2]. Зазначена праця є результатом колаборації науковців і митців, зокрема

колективу кафедри історії української музики та музичної фольклористики НМАУ під керівництвом доктора мистецтвознавства, професора Маріанни Копиці. Автори досліджують, яким чином міжпоколіннева комунікація в означеній сфері стала вагомим чинником еволюції як мистецтва, так і педагогічної практики.

З точки зору взаємодії науково-мистецьких поколінь увага зосереджена на постатях, які мали значний вплив на розвиток музичної, культурологічної та мистецтвознавчої думки в Україні. Досліджуючи фігури Богдана Буяка, Володимира Виткалова, Олександра Олейника, Олега та Максима Тимошенків, Василя Чернеця, автори-науковці Л. Ванюга, Т. Булах (Каблова), О. Комісаров, О. Маркова, Я. Петровський, І. Сиваш, Ю. Фігурний та О. Яковлев виділяють ключові моменти їх творчого та наукового шляху, а також аналізують започатковані ними нові підходи до наукових досліджень і освітніх практик у сфері мистецтва та культури.

Залучення наукових напрацювань відомих педагогів і дослідників, таких як Олександра Олейника та Богдана Буяка, дозволяє глибше розкрити еволюцію освітніх підходів у науці та мистецтві, зокрема в контексті постпоставангардної, передвоєнної та воєнної епох. Це дозволяє простежити, як змінювались освітні тенденції та які нові виклики постали перед педагогами та студентами в різні історичні періоди.

Розділ «Розвиток української культурологічної та мистецтвознавчої думки в регіональних вимірах» присвячений провідним фахівцям, науковцям у галузі мистецтва різних регіонів України. Серед них – високопрофесійні музиканти, педагоги та науковці, зокрема з Києва (Ганна Росенко та Світлана Шман), Одеси (Олександр Козаренко, Дар'я Андросова та Олена Маркова), Тернополя (Людмила Ванюга та Олена

Спольська), Рівного (Сергій Виткалов), Закарпаття (Леся Микуланинець). Це покоління науковців не лише вносить свіжі ідеї та підходи у своїй галузі, а й активно розвиває регіональні наукові та освітні традиції. Представники різних областей об'єднують науковий потенціал своїх регіонів, створюючи єдину національну картину розвитку української культури, мистецтва та освіти, зберігаючи при цьому унікальні регіональні особливості, що збагачують загальну культуру країни. Спираючись на багаторічний досвід та праці Олександра Козаренка та Олени Маркової підкреслюється не лише їх внесок у мистецтво, але й розкривається, як через ці особистості реалізовувався діалог між різними поколіннями науковців і митців на регіональному рівні. Їхні підходи до практики та теоретичних розробок не лише відображають загальноукраїнські тенденції, але й глибоко коріняться в специфіці місцевих культурних контекстів, що свідчить про важливість регіональних особливостей у формуванні української культурологічної та мистецтвознавчої думки. Це дозволяє виокремити значення регіоналізму як важливого чинника розвитку національної науки і культури, адже кожен регіон має свої унікальні традиції, історичні умови та соціокультурні процеси, які суттєво впливають на еволюцію мистецтва та науки. Такий контекст підкреслює важливість наставництва і передачі знань, що є невід'ємною частиною розвитку цих галузей. Наприклад, розділ про розвиток наукових ідей Валерії Шульгіної в дослідженнях її учнів дає уявлення про те, як її наукові переконання та досвід були адаптовані й розвинуті наступними поколіннями.

Мистецтво в Україні не лише зберігає, але й трансформує культурні традиції, особливо в умовах сучасних змін. Музичний рух [2, с. 134] та театральні рефлексії [2, с. 140], показують, як культурна і наукова

спадщина розвивалася в різних регіонах, адаптуючись до нових умов та трендів.

Важливою темою є інституціоналізація мистецьких і наукових досягнень. Так, у розділі «Грані наукової та педагогічної діяльності Валерії Шульгіної» йдеться про ретрансляцію культурних досягнень України на зарубіжну аудиторію, що є важливим прикладом того, як науково-мистецькі досягнення можуть мати глобальний контекст і допомагати формуванню міжнародного іміджу української культури.

Отже, монографія репрезентує вагомий внесок у дослідження діалогу між науково-мистецькими генераціями як фундаментального механізму формування культурного капіталу. Вона фіксує темпоральну еволюцію мистецької освіти та наукової думки в Україні, демонструючи, яким чином міжчасова взаємодія, що сприяє акумуляції культурного капіталу нації через продукування нових наукових напрямів і теоретичних концепцій.

У дослідженні артикулюється роль діалогу як спільних культурних і наукових традицій, що створювали в конкретному темпоропросторовому континуумі. У цьому контексті здійснюється аналіз впливу темпоральних нашарувань та просторових диференціацій на комунікацію між генераціями, підкреслюється евристична значущість усвідомлення культурного контексту, історичного досвіду та соціокомунікативних умов для ефективного діалогу як інструменту трансмісії культурного капіталу.

Отже, аналіз монографії «Діалог мистецько-педагогічних поколінь України середини ХХ – першої чверті ХХІ століть» демонструє, що діалог характеризується такими функціями: комунікативною (обмін думками та артикуляція позицій), інформаційною (генерування нової інформації в процесі взаємодії), когнітивною (спільний предмет обговорення сприяє

взаємному пізнанню суб'єктів діалогу) та емотивною (формування міжособистісних відносин).

Діалог між поколіннями постає як визначальний механізм акумуляції культурного капіталу, що охоплює когнітивні структури, традиції, практичні навички, мистецькі досягнення та соціальні практики, які транслиуються в темпоральному вимірі. Взаємодія забезпечує консервацію та трансмісію культурних традицій, ритуалів, лінгвістичного коду, що є іманентною складовою культурного капіталу, сформованого в певному соціокультурному просторі.

Особлива увага акцентується на ролі діалогу у стимулюванні молодших генерацій до критичної рефлексії культурних цінностей у новітніх часових умовах, забезпечуючи адаптивність культури та ініціюючи інноваційні процеси в сучасному соціокультурному просторі, що сприяє прогресивному збагаченню культурного капіталу.

Опановуючи когнітивний та практичний досвід попередніх поколінь через діалог, молодші генерації отримують імпульс для креації новітніх культурних форм у сучасному темпоропросторовому континуумі, забезпечуючи інноваційний розвиток культури та прогресивне збагачення культурного капіталу нації в темпоральній перспективі.

Висновки. Діалог є складним феноменом, що досліджується в межах сучасної наукової парадигми цілісного та системного знання, де взаємодія між елементами визначається динамікою цілого.

Діалог поколінь виступає дієвим інструментом формування культурного капіталу, забезпечуючи не лише передачу інформації, а й активну взаємодію, взаємне збагачення знаннями, цінностями та досвідом.

Накопичення культурного капіталу відбувається через діалог поколінь як процес передачі, осмислення та адаптації досвіду старших до сучасних умов, що є фундаментом розвитку суспільства.

Діалог є ключовим механізмом трансляції культурного капіталу, враховуючи темпоральні нашарування та просторові диференціації, що визначають особливості міжгенераційної комунікації.

Міжгенераційний діалог забезпечує акумуляцію культурного капіталу через передачу когнітивних структур, традицій, практичних навичок, мистецьких досягнень та соціальних практик у часовому та соціокультурному вимірах.

Діалог стимулює критичну рефлексію культурних цінностей молодшими поколіннями, забезпечуючи адаптивність культури та ініціюючи інноваційні процеси, що сприяють збагаченню культурного капіталу.

Опанування досвіду попередніх поколінь через діалог є імпульсом для створення новітніх культурних форм, забезпечуючи інноваційний розвиток культури та збагачення культурного капіталу нації в часовій перспективі.

Список використаної літератури:

1. Віртуальна бібліотека П'єра Бурд'є.
URL: <https://surl.lu/aokqiu>.
2. Діалог мистецько-педагогічних поколінь України середини ХХ – першої чверті ХХІ століть. На пошану Валерії Дмитрівні Шульгіній: колективна монографія Нац. муз. акад. України ім. П. І. Чайковського; В. Шульгіна, Л. Микуланинець, О. Яковлев, О. Комісаров та ін. Київ: Деоніс плюс, 2024. 184 с.
3. Колотило М. Культурний капітал та особливості його відтворення у вищій освіті (соціально-філософський

- дискурс). Вісник Дніпропетровського університету. Філософія. 2013. Т. 21. Вип. 23 (4). Сс. 184-191.
4. Кондрашова-Діденко В., Діденко Л. Культурний капітал: природа, зміст і структура. Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. Серія 18: Економіка і право. 2012. Вип. 19. Сс. 21-30.
 5. Назаркін О., Назаркін П. Проблеми розвитку культурного капіталу за умов трансформації вітчизняної системи вищої освіти. *Social and Economic Aspects of Education in Modern Society: Proceedings of the XX International Scientific and Practical Conference, Warsaw, 2019. Vol. 3. Pp. 3-7.*
 6. П'ятецька О. Культурний капітал як нематеріальна форма капіталу. Економіка та підприємництво. 2014. Вип. 33. Сс. 36-43.
 7. Озадовська Л. Парадигма діалогічності в сучасному мисленні: монографія. Київ: ПАРАПАН, 2007. 164 с.
 8. Попик О. Культурний капітал: сутність і механізми реалізації в умовах помаранчевої економіки. Економіка України. 2024. № 5. Сс. 3-29.
 9. Читанка з історії філософії. У 6-ти кн. Кн. 6: Зарубіжна філософія ХХ сторіччя. Київ: «Довіра», 1993. 239 с.
 10. Becker G. *Human Capital: A Theoretical and Empirical Analysis, with Special Reference to Education.* Chicago: The University of Chicago Press, 1993. 390 p.
 11. Bourdieu P. *Esquisse d'une théorie de la pratique: précédé de trois études d'ethnologie kabyle.* Genève: Droz, 1972. 269 p.
 12. Harrison L. *Culture Matters: How Values Shape Human Progress.* URL: <https://surl.li/vwxrmy>.

Oleksandr V. YAKOVLEV,
Doctor of Culturology, Professor,
Kyiv Municipal Academy of Circus and Performing Arts,
Kyiv, Ukraine,
e-mail: yalikdeveloper@gmail.com,
ORCID: 0000-0002-5881-0861

Svitlana Y. SHMAN,
PhD in Culturology,
Kyiv Municipal Academy of Circus and Performing Arts,
Kyiv, Ukraine,
e-mail: cv_mku1234@ukr.net,
ORCID: 0000-0002-6658-1288

DIALOGUE OF SCIENTIFIC AND ARTISTIC GENERATIONS AS A MEANS OF FORMING THE CULTURAL CAPITAL OF UKRAINE

Abstract. The article examines the realization of scientific and artistic dialogue between generations in Ukraine as a means of forming cultural capital. The theoretical and methodological foundations of the dialogue study are revealed within the context of the modern scientific paradigm of holistic and systemic knowledge, substantiating its role as an integral part of social and cultural processes. The concept of dialogue as an effective tool for the formation of cultural capital is analyzed, identifying the mechanisms of its influence on the transfer of knowledge, values, and experience between communication participants. The process of cultural capital accumulation through intergenerational dialogue is explored, revealing ways of understanding and adapting the experience of older generations by younger ones to ensure the sustainable development of society. The temporal and spatial aspects of dialogue as a key mechanism for the transmission of cultural

capital are highlighted, clarifying their impact on intergenerational communication and cultural exchange. The dialogue of scientific and artistic generations is characterized as a means of accumulating various components of cultural capital, including cognitive structures, traditions, skills, artistic achievements, and social practices. The role of dialogue in stimulating critical reflection on cultural values by younger generations is determined, revealing its potential in ensuring the adaptability of culture and initiating innovative processes for the enrichment of cultural capital. The significance of dialogue as an impetus for the creativity of new cultural forms based on the experience of previous generations is substantiated, emphasizing its contribution to the innovative development of culture and the enrichment of the nation's cultural capital in the long term.

Key words: dialogue, scientific and artistic generations, cultural capital.

References:

1. Virtual Library of Pierre Bourdieu [virtual library Pierre Bourdieu] (2024, October). Available at: <https://surl.lu/aokqiu> [in Ukrainian].
2. Dialoh mystetsko-pedahohichnykh pokolin Ukrainy seredyny XX – pershoi chverti XXI stolit. Na poshanu Valerii Dmytrivni Shulhinii: kolektyvna monohrafiia: Nats. muz. akad. Ukrainy im. P. I. Chaikovskoho; V. Shulhina, L. Mykulanynets, O. Yakovlev, O. Komisarov ta in. (2024) [National Music Academy of Ukraine named after P.I. Tchaikovsky, Shulhina, V., Mykulaninets, L., Yakovlev, O., Komisarov, O., et al. Dialogue of Ukrainian Artistic and Pedagogical Generations from the Mid-20th to the First Quarter of the 21st Century: In honor of Valeria Dmytrivna Shulhina]. Kyiv: Deonis Plus [in Ukrainian].

3. Kolotylo, M. (2013). Kulturnyi kapital ta osoblyvosti yoho vidtvorennia u vyshchii osviti (sotsialno-filosofskiy dyskurs) [Cultural capital and the features of its reproduction in higher education (a socio-philosophical discourse)]. *Visnyk Dnipropetrovskoho universytetu. Filosofiia*. 21(23(4)), 184-191 [in Ukrainian].
4. Kondrashova-Didenko, V., Didenko, L. (2012). Kulturnyi kapital: pryroda, zmist i struktura [Cultural capital: Nature, content, and structure]. *Naukovyi chasopys NPU imeni M.P. Drahomanova. Seriia 18: Ekonomika i parvo*. (19), 21-30 [in Ukrainian].
5. Nazarkin, O., Nazarkin, P. (2019). Problemy rozvytku kulturnoho kapitalu za umov transformatsii vitchyznianoï systemy vyshchoi osvity [Problems of cultural capital development in the context of transformation of the national higher education system]. *Social and Economic Aspects of Education in Modern Society: Proceedings of the XX International Scientific and Practical Conference*, 3-7. Warsaw [in Ukrainian].
6. Pyatetska, O. (2014). Kulturnyi kapital yak nematerialna forma kapitalu [Cultural capital as an intangible form of capital]. *Ekonomika ta pidpriemnytstvo*. (33), 36-43 [in Ukrainian].
7. Ozadovska, L. (2007). Paradyhma dialohichnosti v suchasnomu myslenni [The paradigm of dialogicity in modern thinking]. Kyiv: Parapan [in Ukrainian].
8. Popyk, O. (2024). Kulturnyi kapital: sutnist i mekhanizmy realizatsii v umovakh pomaranchevoi ekonomiky. [Cultural capital: Essence and mechanisms of implementation in the context of the orange economy]. *Ekonomika Ukrainy*. (5), 3-29 [in Ukrainian].
9. Chytanka z istorii filosofii. U 6-ty kn. Kn. 6: Zarubizhna filosofiia XX storichchia (1993) [Reader on the History of Philosophy. 6: Foreign philosophy of the 20th century]. Kyiv: Dovira Publishing [in Ukrainian].

10. Becker, G. S. (1993). Human capital: A theoretical and empirical analysis, with special reference to education (3rd ed.). University of Chicago Press [in English].
11. Bourdieu, P. (1972). Esquisse d'une théorie de la pratique: Précédé de trois études d'ethnologie kabyle. Genève: Droz [in French].
12. Harrison, L. E. (n.d.). Culture matters: How values shape human progress. Available at: <https://surl.li/vwxrmy> [in English].